

Ivo Svetina

Brivec iz nekdanje Kranjske hranilnice

Vesela igra iz časa mojega otroštva

2012

Osebe:

Viktor, frizer
Aldo, šofer

Tovariši:
Franc – Luka
Ivan – Matija
Mitja – Ciril

Dirigent

Tovarišica:
Lidija

1. PRIZOR

Viktor, kasneje Aldo.

Je zgodnje zimsko jutro, skorajda še mrak. Viktor se suka po skromno razsvetljeni brivnici in pripravlja vse potrebno za britje, striženje itn. Ob tem tiho popeva.

VIKTOR (*poje*)

Tra, la, la, la, la,tra,la,la,la. Dajte prostor, jaz sem *faktotum* tega sveta. La, la, la ... hitro, hitro, saj je že zarja. Ah, kakšno lepo življenje in veselje za tako sposobnega brivca kot sem jaz! Bravo, Figaro, bravissimo, la,la, la ... Britvice, glavniki, brušene škarjice ... na moj ukaz so že tu .... Vsi mene hočejo, vsi vame silijo: temu frizuro, onemu brado ... Joj, joj, kakšna norost, joj, kakšna množica, drug za drugim, prosim lepo! .... Figaro sem, Figaro tja, Figaro gor, Figaro dol, Figaro, Figaro!

Vstopi Aldo in nekaj časa molče opazuje Viktorja. Nenadoma Viktor opazi Aldo.

VIKTOR

Kaj pa ti tako zgodaj?

ALDO

Kaj zgodaj, pozno!

VIKTOR

Pozno?

ALDO

Sploh nisem šel spat.

VIKTOR

Vidim, da si ves povaljan in brada ti je pognala ... Kje si pa bil?

ALDO

Z Matijo na jagi.

VIKTOR

Ponoči? V snegu? V mrazu?

ALDO

Na ruševca je hotel iti. Ti pa sredi noči že slutijo jutro in se sprehajajo po snežnih jasah ...

VIKTOR

Pa je bilo ... kaj?

ALDO

Bilo? Nič! Na deset metrov sva se mu približala ... na deset in tovariš Matija je že nameril ... na muhi ga je imel ... pa se nenadoma z veje usuje sneg ... in ga že ni bilo več.

VIKTOR

In potem?

ALDO

Potem je začel streljati, kot da bi imel pred seboj cel švabski bataljon. Dokler mu ni zmanjkalo nabojev.

VIKTOR

Pa potem?

ALDO

Za potem, pa ne rabiš več nabojev .... Saj veš kam z jage najraje zavije ... Sicer pa naju je peklenško zeblo. Je spet začel pripovedovati, da je bilo tako mrzlo, ko so šli pozimi trinštiridesetega na Štajersko.

VIKTOR

Hitro sedi, da te vsaj malo porihtam. Saj si kakor eno strašilo.

Ga začne militi in brusiti britev.

VIKTOR

In sta šla tja ...

ALDO

Seveda. Nam je pogrela golaž in ...

VIKTOR

In še ... kaj?

ALDO

Je rekel naj se malo spočijem ... onadva pa sta odšla gor. Je rekla, da mu bo lovsko suknjo malo polikala ...

VIKTOR

In mu jo je ....

ALDO

Seveda ... baba je res fejest ...

VIKTOR

Bodi pri miru, drugače te še porežem ...

ALDO

Od hudiča je ...

VIKTOR

Te bom še malo zmasiral. Imam nov losion, mi ga je tovariš Krištof prinesel, ko se je vrnil z mirovne konference v Prizu. Te bo poživilo. Boš kot prerojen.

ALDO

Saj moram takoj oprati avto, ker bom ob 10. uri peljal tovariša Cirila v Koper.

2. PRIZOR

Brivnica, Viktor sam. Vstopi tovariš Luka.

VIKTOR

Dobro jutro, tovariš Luka. Ste pa zgodnji.

LUKA

Jaz sem bil vedno ... zgođen. In tudi sedaj se zbudim že sredi noči, komaj ležem, še sanjati ne začnem, že sem pokonci in sploh ne čutim utrujenosti. Včasih se kar ustrašim. Saj vsi pravijo, da človek potrebuje spanje, jaz pa, kot da nisem človek ...

VIKTOR

Tovariš Luka, če mi dovolite ....

LUKA

Seveda ti dovolim, saj se vsak dan prepustim tvoji britvi ... in ti veš, kaj to pomeni ... zaupanje, popolnoma zaupanje! Ko je britev na vratu, tik nad žilo, takrat bi se lahko marsikaj zgodilo...

VIKTOR

Tovariš Luka, pa ja ne mislite, da bi jaz ...

LUKA

Viktor, seveda ne, saj si eden naših najbolj zvesti in zaupanja vrednih tovarišev. In edini, ki obvlada tole obrt, večino lepšanja moškega obraza ...

VIKTOR

To pa že, saj sem se v ujetništvu od nekega italijanskega Figara veliko naučil ... ampak tovariš Luka, to da ne spite, ni dobro ... Spanje je hrana, so govorili naša mati.

LUKA

Bolje spanc kot žganc ... Ampak Viktor, ko si odgovoren za gradnjo našega največjega podviga, spomenika druge petlekte našega socialističnega gospodarstva, ko moraš vseh štiriindvajset ur na dan misliti samo na Lito stroj, potem – adijo spanec!

VIKTOR

Saj gre vse po načrtih, mar ne?

LUKA

Po načrtih že, saj sem jih tako rekoč sam narisal, ampak ... nenehno te sabotaje ... en dan ni betona, drugi dan zmanjka jeklenih traverz, tretji dan se pojavijo razpoke v temeljih ... To so naši sovražniki, ki sabotirajo našo pot h končni zmagi ... In jaz vsak dan, od zore do mraka, od mraka do dne hodim po gradbišču – in, verjemi mi, dragi Viktor, pod plaščem skrivam revolver, ker ... ni hudič, da bom enkrat našel te saboterje in diverzante ... in jih ... na licu mesta ...

VIKTOR

Pa je res tako hudo, tovariš Luka?

Vstopi Ciril.

CIRIL

Še hujše je ...

LUKA

Ja, Ciril, kaj pa ...

CIRIL

Ravnokar so sporočili, da Stari pride za 1. maj. Ogledati si hoče tvoje gradbišče, ki tedaj ne sme biti več gradbišče!

LUKA

Ja, a naj turbine kar sredi malte, železja, kablov ... izdelujemo? Tako hitro pa spet ne gre!

CIRIL

Luka, še hitreje mora iti. Staremu smo obljubili, da bo za 1. maj ....

VIKTOR

Tovariš Luka, bodite ja malo pri miru, da vas ne bom vsega porezal ...

LUKA

Kar poreži me, saj mi ni pomoči!

CIRIL

Luka, kakšen defetizem je pa zdaj to! Si mar pozabil, kako si gnal delavce osemintridesetega v stavko?

LUKA

Kaj bi pozabil, ampak to je bilo pred vojno ...

CIRIL

Pred revolucijo. Vojno je bil ves svet, revolucijo samo mi!

LUKA

Viktor, končajva, moram takoj do tovariša Janeza!

CIRIL

Skupaj greva, da ne boš preveč razburjen.

VIKTOR (*sam zase*)

Še osem ni, pa je že vse znova v pogonu. Res so od sile, jaz jih komaj dohajam. Nabrusim britev in očistim krtače, pa je že pol tovarne zgrajene. Ampak ob desetih se začnejo v Operi vaje. In znova me bo obiskal Figarov glas. Tale .....

je res pravi mojster. Pa tudi Rosina je sijajna. Ko bi le lahko bil tam ... v temnem avditoriju bi sedel, tiho tihceno in jih poslušal, pa tudi gledal, saj te pevke so vedno zelo postavne ...

3. PRIZOR

Vstopi Lidija.

LIDIJA

Poglej me, Viktor, kakšna sem!

VIKTOR

Ja, prav v redu.

LIDIJA

Viktor, saj veš, da ni lepo lagati! Pri verouku so nas učili, da je laž smrtni greh.

VIKTOR

Ne lažem, tovarišica Lidija. Vi vedno zgledate tako ... no kako bi se izrazil, tako posebno ...

LIDIJA

Kaj pa je zdaj to, Viktor? Se hočeš norčevati iz mene. Po vsem, kar sem prestala! To je grdo od tebe, Viktor! Ne le grdo, celo ...

VIKTOR

Se vam opravičuje, tovarišica Lidija, ampak hotel sem reči le, da ... Da so vaši lasje, vaš obraz, vaš ... kako naj se izrazim, da ne bom rekel kaj narobe ... malo drugačni kot od drugih tovarišic, ki jih poznam.

LIDIJA

Jih veliko poznaš; Viktor? Ne bi bilo dobro, če bi jih preveč poznal. Poznal preveč.

VIKTOR

Ne, saj sem samo tu, kjer skrbim za vaš zunanji izgled ... da ste urejeni, četudi vem, da delate preko svojih človeških moči. Da ste v službi revolucije in ...

LIDIJA

Hitro, Viktor, ti zmagovalec na polju frizur in brad. Malo me zadaj postrizi, nato pa mi hitro umij glavo. Ob devetih imam že sejo komisije za ideološka vprašanja ...

Viktor začne urejati pričesko tovarišice Lidije.

LIDIJA

Viktor, ti ne veš, kako prijajo tvoji prsti v mojih laseh ....

VIKTOR

Močne kodre imate tovarišica, skoraj neukrotljive ... divje ...

LIDIJA

Divje? Sem prav slišala?

VIKTOR

No take ... kako bi rekel ... kot jih imajo ... zamorke ...

LIDIJA

Viktor, a si ti danes že kaj pil?

VIKTOR

Jaz ne pijem razen, če nisem žejen.

LIDIJA

In si bil danes zjutraj žejen?

VIKTOR

Zelo, ampak sem spil le dva kozarca ...

LIDIJA

Dva kozarca?

VIKTOR

Hladne vode ....

LIDIJA

A pol sem kakor ena zamorka?

VIKTOR

Hotel sem reči, da imajo zamorke najlepše lase ...

LIDIJA

In si jih ... zamorke ... urejal ... mislim, njihova lasišča? No lase, sem hotela reči ...

VIKTOR

V italijanske ujetništvu sem moral enkrat na teden urejati pričesko neke Abesinke, ki jo je imel polkovnik za svojo ...

LIDIJA

Kurbo, kar reči, Viktor, nič se ne ženiraj. Vsi vemo, kakšne svinjarije so počeli fašisti. Abesinijo so napadli in zasedli samo zato, da bi Duce pokazal svetu, da ga je nekaj v hlačah ... In k temu so spadale tudi ... etiopske ženske ... neemancipirane, sužnje, zatirane, izkoriščane, brez vseh pravic ...

VIKTOR

Ampak izredno lepe ....sploh niso črne, ampak sive in lase imajo ... modre ...

LIDIJA

Tipična moška, reakcionarna opazka .... Le svobodna ženska je lahko lepa, mar ne, Zmago! Saj ti bi moral biti Zmago! Tale Viktor je relikvija preteklosti, ko je peščica vladajočih bogatinov ljudi spremenila v sužnje.

Viktor zapoje prve verze Internacionale.

Vstanite v suženjstvo zakleti,
ki jarem vas teži gorja ...

LIDIJA

Imaš pa pevski talent. Si se tudi tega navzel v internaciji?

VIKTOR

Ne, tam pa res nismo prepevali ... razen ... A opera mi je že od mladosti blizu
... Oče je bil ...

LIDIJA

Organist, vem ... Imeti rad opero je ... lahko nevarno?

VIKTOR

Nevarno? Zakaj?

LIDIJA

Ker te lahko zapelje. Ker ti vzame razsodnost. Saj veš, kaj nedopustnega je storil Župančič, menda iz ljubezni do opere, ko je med vojno sprejel na železniški postaji tistega ambasadorja italijanske kulture, »kulture«, ki je poniževala in uničeval primorske Slovence?

VIKTOR

Beniamino Gilli je velik umetnik.

LIDIJA

Še tule mi malo skrajšaj ... Kakšen umetnik! Prodana duša, ki je prepevala na grobovih naših patriotov, zavednih Slovencev. Viktor, opozarjam te, moral boš temeljito spremeniti odnos do ...

VIKTOR

Do ... opere?

LIDIJA

Nikakršne potrebe ni, da bi bil sarkastičen! Novi časi so in tudi petje mora biti novo! Opera je reakcionarna umetnost ...

VIKTOR

Pa saj sedaj pripravljajo Figara v naši Operi! Komaj sedeminosemdeset korak od tu!

LIDIJA

Moramo jim dati občutek, da nismo nekakšni divjaki, barbari, ki bi vse staro vrgli skoz okno. Saj veš, kaj je rekel Lenin? Ni potrebno, da vse, kar je starega, zavržemo! A prišel bo čas, kmalu, zelo kmalu, ko bo tudi opera postala naša zaveznica. Glasnica novega časa! Saj smo našemu nadarjenemu borcu že naročili, da napiše partizansko opero ...

VIKTOR

Ampak, tovarišica Lidija, mar ni lepota večna? Mar ni Tosca ena sam in edina? Je mogoče skomponirati kaj lepšega?

LIDIJA (*se gleda v ogledalo*)

Viktor, pustiva zdaj te dugorazredne zadeve. Zdaj nas čaka boj, četudi je vojna končana in smo zmagovalci. Si pa res mojster. Priznam, da si dobro ukrotil moje kodre, ki so mi vedno šli na živce, saj če sem jih še tako ravnala, so bili vse bolj skodrani ... da sem izgledal skoraj kot ...

VIKTOR

Zamorska princesa ...

LIDIJA

To bom pa povedala Sergeju, da bo malo ljubosumen. Res si pravi Figaro, dragi tovariš Zmago.

Viktor začne tiho prepevati. Lidija, kot da pada v trans ponavlja za njim. Poraja se neke vrste arija..

VIKTOR

Tra, la, la, la, tra, la, la ...

LIDIJA

Tra, la, la, la, tra, la, la ...

VIKTOR

Dajte prostor, jaz sem faktotum sveta ...

LIDIJA

Dajte prostor, jaz sem faktotum sveta ...

VIKTOR

... Pripravljen na vse dan in noč ...

LIDIJA

... Pripravljen na vse dan in noč ...

VIKTOR

Vsi mene hočejo, vsi vame silijo ...

LIDIJA

Vsi mene hočejo, vsi vame silijo ...

4.PRIZOR

Pred vrati v brivnico Ciril in Matija.

MATIJA

Sem ti rekel, Ciril, da ne smemo popuščati. Nikakršnih diskusij ne smemo voditi z njimi. Reakcionarni elementi so in že na začetku jih moramo zatolči.

CIRIL

Matija, poslušaj me, malo pomisli, ali ni bolj taktično, če jih povabimo na pogovor, nato pa jih ...

MATIJA

Nikakršnega pogovora ne bo!

CIRIL

Delaš hudo napako ...

MATIJA

Ti postajaš vse bolj popustljiv ... nekaj meščanskega, celo malomeščanskega slišim v tvojih besedah ...

CIRIL

Znova cikaš na moje poreklo ... na mojega očeta. Dajva s tem enkrat za vselej končati. Bil je učitelj, klasično izobražen, pisatelj je, za otroke piše ... to pa res ne more biti znak malomeščanščine ...

MATIJA

V Trstu je bil rojen .... To pa je ....

CIRIL

Tedaj je bil Trst, tako kot Ljubljana, del Avstroogrške!

MATIJA

Ječe narodov! Sicer pa pusti zdaj zgodovino. Govoriš, kot da bi je jaz ne poznal.
Nisem le nešolan ...

CIRIL

Saj nisem hotel reči tega ... ampak tako kot ti o mojem poreklu, tako bi tudi jaz
lahko o tvojem ...

MATIJA

In kaj je z mojim poreklom? Saj sem rojen proletarec, brezpraven pankrt, ki
matere skoraj ni videl, ker se je morala udinjati gospodi, se plaziti po tleh, jim
brisati ... riti ....

CIRIL

Oče pa vas je zapustil ....

MATIJA

A zdaj boš še ti začel ...

CIRILI

Ti si začel, Matija, z mojim očetom ....

MATIJA

Miškolin ....

CIRIL

Matija ... to je pa slaba šala. Jo bom kar preslišal.

MATIJA

Si jo že slišal in moj namen je bil dosežen. Zdaj pa stopiva k Viktorju, da naju
polepša ....

CIRIL

Vsaj na zunaj ...

5. PRIZOR

Viktor stoji pri odprtem oknu, četudi je zimski čas. Ura je že preko desete in v Operi se je začela vaja za Seviljskega brivca. Sliši se petje.

GLASOVI

Ah, kako lepo je življenje! Malo napora, veliko zabave in v žepu nekaj zlatnikov, sadovi moje slave so obilni ....

VIKTOR

... Sadovi moje slave so obilni ... Obilni? So mar res? Moje življenje ni opera, četudi ... četudi sem si od nekdaj želel peti ... v internaciji sem slišal nekaj tako lepih glasov, žametni bariton in teman bas ... Italijani so rojeni z opernim grlom ... Ampak na premiero bom pa šel ... čeprav pravijo, da bo samo za povabljene tovarišice in tovariše ... Se bom od zadaj splazil noter ... sicer pa ... saj sem faktotum tega sveta!!! Ali pa bom ...

Vstopita Matija in Ciril.

CIRIL

No Viktor naš, kako kaj? Ti si naš rešitelj ... z nas odstranjaš tisto, kar je na človeku ostalo živalskega ...

MATIJA

No jaz bi se samo obril, Cirila pa lahko tudi okrtačiš ... se mu je kožuh čez zimo zelo zgostil.

VIKTOR

Tovariš sekretar, samo sedite na tale moj prestol in jaz vas okronam z gladkim licem in lepo urejeno frizuro ...

MATIJA

Samo nič tiste briljantine ... hudiča, vsi coloneloti so bili tako na debelo pomazani z njo po laseh, da je še metek zdrsnil mimo ...

CIRIL

Kaj lasje, brke ...

MATIJA

Kaj brke, jaz jih imam, ti jih imaš ...

CIRIL

Že sivijo, že sivijo ...

VIKTOR

Res je, najprej začnejo siveti dlake na obrazu ....

MATIJA

In rasti iz ušes ... mam že cel gozd v njih ...

VIKTOR

Sem dobil poseben strojček, s katerim se da vsa ta nadloga lepo odpraviti ...

CIRIL

Kje pa si ga dobil, Viktor? Da se ne ukvarjaš s kakšno kontrabando?

VIKTOR

Tovariš Ciril, saj me poznate ...

MATIJA

Tudi ti, Viktor, poznaš tovariša Cirila, in veš, da je hodeči dvom. Prav zato je tako uspešen ... zadolžen za vse vrste sovražnikov.

CIRIL

Hvala, Matija, še dobro, da greva kdaj pa kdaj skup k Viktorju, da sem deležen tvoje pohvale.

MATIJA

Pohvalil sem te pred Viktorjem, saj veš, kaj to pomeni.

CIRIL

Da je lažje koga pohvaliti pred drugimi, kot da njemu samemu izrečeš pohvalo.

VIKTOR

Samo še malo, tovariš Matija, samo še malo, kmalu bom gotov. Kar pa se brk tiče ...

CIRIL

Je hudič, ker jih je imel tako Hitler kot Stalin ...

MATIJA

Naše so partizanske ...

CIRIL

Sive postajajo ...

VIKTOR

Saj sem ravno hotel reči, da imam odlično sredstvo, s katerim se zakrijejo sive dlake ... pomado, ki povrne naravno barvo ...

MATIJA

Ti si pa res kerle ...

CIRIL

Smo že vedeli, zakaj je tvoje mesto tu ... tu med nami ... da skrbiš za naš izgled. Da smo kulturni in urejeni ...

VIKTOR

Večno mladi ... Saj jaz sem ... faktotum tega sveta ...

MATIJA in CIRIL (*hkrati*)

Faktotum? Kaj pa je zdaj to? Od kod pa to? Kakšen faktotum?

CIRIL

Mar sploh veš, Viktor, kaj pomeni biti faktotum? Kje si pa to pobral? Mar veš, da faktotum pomeni »vsetvor«?

MATIJA

Vsetvor?

VIKTOR

Vsetvor?

CIRIL

Vsetvor .... Tisti, ki je pripravljen na vse ... mar veš, kaj to pomeni? Viktor, to pomeni, da si pripravljen tudi izdati našo stvar? Se mar zavedaš, kaj si rekel, ko si rekel, da is faktotum? Še dobro, da je to med nami, da te ni še kdo drug slišal! Kdo, ki bi te zaradi tega nemara kar pritisnil ob steno ... Trdo pritisnil ...

VIKTOR

Tovariš Ciril ... tovariš Matija ... saj nisem, saj sem samo ... saj to ... ta ... faktotum, ta vsestvor, kot pravite tovariš Ciril, to je iz arije ...

MATIJA

Kakšne arije?

CIRIL

Iz katere opere?

VIKTOR

Iz Seviljskega brivca, ki ga vadijo v Operi ... in včasih pride, po hladnem zimskem kristalnem zraku do mene arija, v kateri Figaro poje ....

MATIJA

Kaj poje?

VIKTOR

Poje ... poje, da je on faktotum tega sveta ... ker vsi hočejo vse od njega ... Ne le brivskih uslug, ampak tudi ...

MATIJA

Kaj še? Kaj še hočejo, Viktor? Povej, Viktor!

VIKTOR

Ja to, zaradi česar je Rossini napisal to opero. Saj bo prav kmalu premiera in vsi boste slišali te nedosežne arije ...

MATIJA

Ciril, ali je res tako?

CIRIL

Seveda je tako, za praznik bo svečana uprizoritev Seviljskega brivca, pojejo naši največji umetniki in dirigira naš bojni tovariš.

MATIJA

Ciril, mudi se nama, sejo agitpropa imamo.

CIRIL

Saj si samo ti ves čas sedel na tem stolu, mene se Viktor še lotil ni.

MATIJA

Viktor, poslušaj me pozorno. Zapri okno in nikdar več ne poslušaj tistih trapastih faktotičnih arij. Na premiero boš pa šel z menoj. Ne boš sedel ravno v loži, ampak na balkonu ti bom zrihtal dober sedež. Si razumel? Okno naj bo zaprto!

VIKTOR

Ko pa tako glasno prepevajo, da se sliši ...

MATIJA

Potem si pa si z voskom zalij ušesa, kot je to storil ...

CIRIL

Odisej ...

MATIJA

Že kak faktotum .... In nikdar, zares nikdar ne pozabi, Viktor, kar slišiš tu, mora ostati tu, četudi greš ti ven!

Matija in Ciril odide iz brivnice.

MATIJA

Na tegale Viktorja bo pa treba malo popaziti ... Nekam sumljiv se mi zdi ... tole njegovo zanimanje za opero ...

CIRIL

Bil je italijanski internaciji in morda se je tam ...

MATIJA

Saj, saj, saj ravno to pravim ... Tam se je nemara mnogo česa navzel ... ne le ljubezni do opere ...

CIRIL

Res misliš, da je tako hudo?

MATIJA

Še hujše ... saj mu vsak dan prostovoljno ponujamo naša grla, da preko njih drsi njegova ostra britev ... Samo hipec, hipcen hipec in že je žila prerezana in kri šprica vsenaokrog, po stenah, zavesah, ogledalu, da se kapljice nenadzorovano množijo in so ... naša smrt.

CIRIL

Matija, pomiri se, preveč si se razburil ... bom načelniku naročil, da bo poslal enega svojih, da bo malo popazil na našega Figara ...

MATIJA

Ciril, to ni šala ... Sicer pa ... si prebral poročilo, ki ga je napisal Vladimir? V njem je mnogo reči, ki jih moramo prediskutirati ... resno, z vso odgovornostjo ... časi so hudi ... pojavljajo se gospodarske težave, Luki stvari uhajajo iz rok, propaganda se krepi, na mejah prežijo krvoločne zveri ... Stari me je poklical, v ponedeljek moram k njemu ...

CIRIL

Z Vladimirom sem že dvakrat govoril. Pa nič ne pomaga. On je takšen pravičnik. Njemu gre za poštenost, za čistost ... za etiko revolucije, mi je celo dejal ...

MATIJA

Za etiko? No to se pa res lepo sliši. Etika?! Od kod pa zdaj ... njemu etika?

CIRIL

Saj več, učitelj je bil. Od Krištofa sošolec ...

MATIJA

Vem, vem. Saj ga je Krištof sprejel v partijo ...

CIRIL

Ker je bil tako zanesljiv, predan, zvest ... četudi sin posestnika na Gorenjskem ...

MATIJA

... ki je naredil samomor, ker je na kartah pognal skoraj vse svoje premoženje ...

CIRIL

Pa Prešernova žlahta so ...

MATIJA

A od pesnika?

CIRIL

Ja seveda ... Prešernova mama je bila Svetinova ... iz Žirovnice ...

MATIJA

Potem moramo biti še posebej pozorni nanj. Vse, kar diši po poeziji ... je sumljivo ... samo na Kocbeka pomisli ...

6. PRIZOR

Viktor in Aldo

ALDO

Saj ni mogoče!

VIKTOR

Tovariši pravijo, da je danes vse mogoče ... če pa danes še ne, pa jutri ...

ALDO

Mi ni do šale ...

VIKTOR

Kakšne šale! To ja niso šale! Saj zato smo se borili!

ALDO

Jaz se nisem boril, da ne bom nič več spal! Od kar je Negro na bolniški, moram od jutra do jutra sedeti za volanom. Pa še ta sneg in led, cest ne očistijo, jaz pa sem čisto posran, ko začne avto zanašati. Tyle fordí so težki več kot dve toni, gume letne, in kako naj potem takšno zverino ukrotim, ko začne poplesavati po cesti. Tovariš pa se iz dremeža v hipu predrami in me začne gnjaviti: Ali si spet prehitro šel v ovinek, Aldo? Jaz pa: Saj ste rekli, tovariš Ciril, da se nama mudi! In tako kar naprej in naprej. Pri tem te mrcine nimajo niti dobrega ogrevanja: na šipo piha kot za stavo, v noge me pa zebe in mi zmrzujejo podplati, da sploh nimam občutka, kako pritiskam na pedal.

VIKTOR

Aldo moj, vsak poklic ima pasti ...

ALDO

Ja zlasti lovci se spoznajo nanje ...

VIKTOR

Ne, hotel sem reči, da tudi moj poklic ni kar tako ... Od jutra do večera na nogah, vsak dan bolj čutim žile, ki nabrekajo, teža se preliva od zgoraj navzdol in od spodaj navzgor, kot da bi ne bila kri, ampak neka gosta snov, bolj črna kot rdeča, kot tisto hudičevo mazivo, s katerim smo mazali topove, ko je bilo štirideset pod nulo. Komaj sedem, že vstopi eden od njih ... saj so prijazni ... no eni bolj kot drugi ... potem pa sedejo na tale moj operacijski stol in jih začnem obdelovati ... in namesto, da bi bili tiho in pri miru, nenehno govorijo, kot da vadijo za kongres, no vsaj za plenum, in premikajo glavo, kot da bi jih kamera snemala, jaz pa naj mirno in zbrano opravljam svoj posel. Ni tako lahko Aldo, kot si misliš. Včasih bi prav rad sedel v enega od tvojih črnih fordov in se malo zapeljal naokoli ...

ALDO

Ko bi bil vsaj eden čisto moj! Tako pa sem njihov oskrbnik, kot da bi bil hlevar v hlevu, polnem konjev. Čistim jih, umivam, poliram, oni pa molčijo, vedno bolj črni in svetleči, da v njihovi črnini vidim samega sebe, a nisem več jaz, ampak nekdo drug: teman, širok čez rame in hecnega obraza, kot da bi mi ga nekaj raztegnilo v kisel nasmeh ...

VIKTOR

Sedi, te bom malo zmasiral. Boš videl, kako paše in kako prerojenega se potem počutiš. Tale mašinca z mehкими iglicami je odlična za lica in čelo in vrat ... Sedi in prepusti se mi, Aldo moj dragi. Saj sva edina v tej hiši, ki delava ....

ALDO

Kaj si pa s tem hotel reči ...

VIKTOR

Nič posebnega, le to, da naju najino delo izčrpava. Da malo govoriva in veliko delava.

ALDO

In oni, tovariši, hočeš reči, pa nič ne delajo ....

VIKTOR

Delajo, delajo, a še več govorijo ...

ALDO

Mar se zavedaš, kaj govoriš?

VIKTOR

Ja, saj prav to: samo govorim, samo govorimo, govorijo ...

ALDO

Skoraj te ne poznam, ko takole govoriš .... Kaj se dogaja s teboj, Viktor?

VIKTOR

Nič se ne dogaja, saj to je to. Vse kar stoji, le lasje in dlake rasejo, jaz pa na mrtvi straži z britvijo in škarjami pazim, da se kdo ne izmuzne ... kot kakšen kapo ....

ALDO

Viktor, poslušaj me, vidim, da si res utrujen. Sem mislil, da jaz ne morem več, pa vidim, da si ti že obtičal sam v sebi. V nedeljo te povabim k našim v Brda. Bova jedla in pila, pila in jedla, pršut pa teran, pa teran in pršut, pa še pašto, in bova gledal tja čez proti zahodni strani sveta in nama bo lepo. Boš videl, Viktor, v trenutku bo z naju odpadlo malodušje ... človek ni mašina, jeklo, iz katerega naj bi bili narejeni, je premehko, občutljivo ...

VIKTOR

A veš, da me oblika tvoje glave spominja na nekega reveža, ki sem ga bril v taborišču .... Videl sem, kako se glava iz dneva v dan spreminja ... kot da bi bila iz gline ...

ALDO

Viktor, s tabo je nekaj zares narobe. Saj boš komu še kaj hudega storil ...

VIKTOR

Komu le? Oni so meni hudo že storili.

ALDO

Ja, kdo pa?

VIKTOR

Ukazali so mi, da moram imeti okno zaprto ...

ALDO

Ja saj je zima ....

VIKTOR

Zima gor ali dol, jaz sem poslušal arije ...

ALDO

Arije?

VIKTOR

Arije iz Seviljskega brivca. Vsako dopoldan imajo vaje in od tam je k meni priplula božanska glasba. In storila moje življenje ...

ALDO

Kot opero! Mi je že jasno! Viktor moj, saj še ni konec sveta, če ne moreš poslušati vaj ...

VIKTOR

Vaje, vaje, vaje .... Arije, arije, arije! Bom kar odprl okno in poslušal. Sicer je res, da se tudi skozi zaprto okno sliši, ampak zelo slabo, komaj da jih slišim mojstre pevce.

ALDO (*vstane s stola*)

Viktor, v nedeljo, do takrat zdrži. Lepo je, če ima človek kakšno takšno ljubezen, kot jo imaš ti. Jaz imam samo te črne zverine in edina glasba, ki polni moja ušesa, je, ko jih požinem na stoštirideset in zarohni vseh osem valjev ...

7. PRIZOR

Viktor sam.

VIKTOR

Kakšna tišina! Kakšna smrtna tišina! Že deset je, pa ni še nikogar. Še vratar je nekam izginil, le njegov plašč visi v čuvajnici. (*Gleda skozi okno*) Kar pada in pada, le koliko ga bo nasulo! Tudi vaje danes ni. Strašna tišina. Aldo pa govori, da bo kmalu že pomlad, da v Brdih že cvetijo mandljevci. Ta tudi vidi, kar hoče. (*Tiho začne peti*) Tra, la, la, la, la, tra, la, la, la, la ... Dajte mi prostor, jaz sem faktotum ... Hm ... kaj je že rekel tovariš Ciril, da je faktotum? Nekakšna zver, ne zver, stvor ali nekaj takega. Na to sploh pomisli nisem, saj je to besedilo arije, ki jo poje Figaro. On že ne bi pel o zverinah in stvorih .... On poje o svojih veščinah, da je hiter kot blisk, da ni bolj odličnega brivca, kot je on ...

Nekdo narahlo potrka na vrata. Viktor se zdrzne.

VIKTOR

Kar naprej. Tu ni v navadi, da bi se trkalo ...

Vrata se odpro in vstopi Dirigent.

VIKTOR

Pa ja niste to vi, tovariš Dirigent? Seveda ste? Ja kako pa to?

DIRIGENT

Vaje ni, saj kako pa bi primadone prišle po tem snegu do Opere.

VIKTOR

Kako pa ste vi prišli? Saj je skoraj že en meter snega, pa še kar naleta?

DIRIGENT

Jaz sem noč prebil kar v Operi ... Sem študiral partituro ...

VIKTOR

Ja, saj jo zagotovo znate na pamet.

DIRIGENT

Jo, saj prav zaradi tega ... nekaj je z njo narobe ....

VIKTOR

Narobe? Kako?

DIRIGENT

Tudi meni ni jasno, a to ni originalna partitura ...

VIKTOR

In ste to šele sedaj opazili?

DIRIGENT

Ja, saj prav je to čudno. Ko smo začeli z vajami, s korepeticajami, je bilo vse v redu, zdaj pa ...

VIKTOR

Sedite, tovariš Dirigent, kar semle sedite, vas bom malo polepšal. Danes tako ali tako ni nikogar, četudi se tudi to zdi nekam nenavadno.

DIRIGENT

Kako, ni nikogar? Kje pa so vsi? Saj se menda niso ustrašili tega snega? Skozi kakšne snežne zamete in ledene viharje smo se morali prebijati med vojno. Se spomnim, dvainštiridesetega je bilo, bili smo na Notranjskem, ravno smo diskutirali o tem, kako bomo morali novincem pojasnjevati pomen naše borbe ... znočilo se je, ognji so le še pritajeno tleli, počasi smo tonili v dremež, tisti zoprni drevež, ki ni ne spanec ne budnost, kot nekakšna opitost od teme in utrujenosti ... ko začne snežiti. Listje je bilo še na drevju, sneg pa kar skozi krošnje, padal je in padal, tak moker, težak kot skale, in do jutra ga je bilo skoraj en meter, no malo manj, a vseeno ...

VIKTOR

Ali vas lahko malo postrizem, kar precej se vam jih je že nabralo?

DIRIGENT

Ta partitura ... kot da bi jo nekdo, le kdo, saj to je čista norost, spreminjal ... pa ne kar naenkrat ... tako počasi ... da sem šele po nekaj vajah ugotovil, da postaja vse drugačno ... pevci so peli tako kot na začetku, orkester pa je igral vsakokrat malo drugače in ... jaz sploh ne vem, kaj se dogaja ... kakšne temne sile so na delu ... no ne temne, saj smo vendarle vraže in take stvari že zdavnaj zavrgli, pa vendar ... tule me dajte še malo, ja takole, ne maram, če mi lasje padajo na čelo, ko sem v elementu, kot se reče ...

VIKTOR

Seveda, lasje so za okras, ne pa da bi človeka motili, ko je v »elementu«. Ampak, tovariš Dirigent, po pravici povedano, ne razumem, kaj mi pripovedujete. Jaz vsak dan poslušam, no zadnje dni ne več, ker so mi ... petje, ki plava skozi čist zimski zrak, prepoln kisika, petje naših najvidnejših opernih umetnikov ... Skoraj vse arije že znam na pamet?

DIRIGENT

Arije? Ti, Viktor, frizer? Ah, ja, sem pa res zmeden, saj ti si frizer, tako kot je Figaro. Ah, seveda, ja kako, da mi ni to takoj padlo na pamet ... No in, kako se ti zdi petje naših prvakov?

VIKTOR

Malo nagnite glavo naprej, da vas bom lahko tule še malo z britvijo ... Kako se mi zdi? Ja kako pa naj bi se mi lahko zdelo? Čisti užitek. Včasih bi rekel lahko nebeški. Danes to ni več dovoljeno. Opera je moja strast ...

DIRIGENT

Kaj ne poveš, tovariš frizer, saj ... saj komaj verjamem ... kdo bi si le mislil, da je lahko tudi v preprostemu človeku, no saj nisem mislil tako, skrit taka ljubezen do glasbe. Ja, Viktor, prav presenetil si me.

VIKTOR

Ampak glede partiture pa še vedno ne razumem ...

DIRIGENT

Kako bi le, saj še jaz ne! Nekaj zares nenavadnega se dogaja ... sem že misli o tem, ko sem vso noč bdel nad partituro, da je to nek živ organizem, ki se je začel razvijati, rasti, se spreminjati, odraščati ... No saj vem, to so same neumnosti ... pa vseeno ... Rossini je opero napisal pred več kot stotimi leti. Od tedaj so jo uprizarjali nešteto krat ... in kdo ve, če se ni v teh desetletjih počasi spreminjala, saj ni bilo nikogar, ki bi lahko preveril, ali je še vedno taka, kot takrat, ko so jo prvič uprizorili. Leta 1816, istega leta, kot je bila napisana. Znova in znova so jo prepisovali in jo ponatiskovali ...

VIKTOR

Takole, kmalu bova končala, še malo vam bo zmasiral lasišče ...

DIRIGENT

Ampak vse to ni nima nikakršnega smisla; lahko je prišlo do nehotenih napak, pomot, morda tudi do kakšne neslane šale, ki si jo privoščil kakšen prepisovalec, zavisten in nenadarjen skladatelj, ki za kaj drugega ni bil uporaben ... pa se je znamenitemu skladatelju hotel maščevati ...

VIKTOR

Samo še malo, tovariš Dirigent ... samo še malo, kar zaprite oči in se prepustite mojim prstom ... to vas bo poživilo, prekrvavilo vam bo lasišče in kri bo začela hitreje krožiti in – četudi je vmes lobanja, trda kot kamen – boste tudi lažje razmišljali. Verjemite mi. Imam izkušnje. Sem tako dobro zmasiral tovariša Krištofa, da mi je v zahvalo iz Pariza, ko je bil tam na mirovni konferenci, prinesel prav poseben losijon za utrujeno moško lasišče.

DIRIGENT

In tako sem bdel nad partituro vso dolgo, mrzlo noč in strmel v črtovje in note in čakal, da se bo kakšna polovinka spremenila – sama od sebe ! – v četrtno, da se bo zamenjal violinski ključ v basovskega ... pa nič. Veke so postajale težke, tako težke kot so lahko le na straži med eno in tretjo uro po polnoči ... Pa nič ...

potem pa sem, komaj se je zdanilo, sedel z klavir in začel igrati začetek druge slike, pa je šlo vse drugače, kot je bilo še zvečer.

VIKTOR

Vem, kateri del je to ... poznam ga ...tovariš Dirigent.

DIRIGENT

Kaj res, Viktor? Pa zapoj, da slišim, ali se je tudi vate naselila ... kako bi rekel, saj ne vem, kako ... no, ta nerazumljiva, nedoumljiva sprememba ...

Viktor začne peti.

VIKTOR

Ah, kako lepo je življenje!Malo napora, veliko zabave in v žepu vedno nekaj zlatnikov, sadovi moje slave so obilni ....

DIRIGENT

Ja, tako, Viktor, tako je pravilno, daj še, poj, poj vendar, ne ustavljaljaj se!

VIKTOR

Tako je tu: brez Figara se nobeno dekcle v Sevilji ne omoži; k meni vdova zaradi moža prihiti, kajti pod krinko frizerja podnevi in slavnega kitarista ponoči pošteno služim ...

DIRIGENT

... se nobeno dekcle v Sevilji ... malo bolj poudarjeno ... nobeno! Saj razumeš ...

VIKTOR

Tovariš Dirigent, jaz nisem ne pevec ne Figaro, jaz sem le brivec tu, v nekdanji Kranjski hranilnici, ki je postala sedež naše partije ...

DIRIGENT

Viktor, ti imaš nenavaden talen, dar, ki ga niti nadarjeni pevci ne dosežejo po dolgih letih študija. Ti bi moral peti v Operi. Ti nisi brivec, ti si Figaro!

VIKTOR

Kakšen Figaro! Jaz sem Viktor, pravzaprav Zmago. Tovariši, ki jih vsako jutro brijem, pravijo, da bi moral spremeniti ime. Ker mi smo zdaj vsi zmagoviti Zmagoti ...

DIRIGENT

Viktor, Zmago, Figaro! Imam idejo! Kaj pa če bi ti prišel k nam v Opero?

VIKTOR

Tako dober pa spet nisem.

DIRIGENT

Še boljši ... za frizerja. Skrbel bi za naše največje umetnike ... A le to: tudi za predstave bi jih pripravljaj: lasulje, brade, brke ... Tosca in Cvaradossi, Violetta, Aida, Radamesu ...

VIKTOR

Čo-Čo- San ...

DIRIGENT

Pinkerton ...

VIKTOR

Manon ...

DIRIGENT

Carmen

VIKTOR

José

DIRIGENT

Majda in Franjo ...

VIKTOR

Marinka in Vašek ...

DIRIGENT

Mimi ...

VIKTOR

Rudolf .... Joj, kam naju je zaneslo ... tovariš Dirigent!

DIRIGENT

Kam? V Opero, kamor spadaš. Tam je tvoje mesto! Ne pa tu. Tu zapravljaš svoj talent. Talent, Viktor! V Operi bi lahko dal svoji ljubezni do glasbe in fantaziji krila ... krila, Viktor! Poletel bi na njih skozi stoletja umetnosti, glasbe, ki je odmev naše duše, ki je edini obliž in zdravilo za vse rane in bolezni našega časa! Glasba, glasba! In še enkrat glasba! Ta čudežna sposobnost človeka, da zna zapisati tisto, česar sploh nikjer ni ... potem pa vsi v tej stvaritvi prepoznajo nekaj, kar so si želeli slišati! In opera je kraljica vse glasbe! V sebi združuje vse. Glas, gib, glasbo, dramo, nedosežno hrepenenje človeka, da se povzpne više in še više ...

VIKTOR

Kako znate govorit, kako navduševati! Zdaj razumem, kako lahko vodite cel orkester tudi z zaprtimi očmi, kako se pevci ravna po komaj opaznih gibih vaših rok ... a bojim se ... bojim se, da ne ... da ne bo šlo ... Ne vem, mislim, da res ne bi šlo!

DIRIGENT

Zakaj pa ne? Saj si pravi mojster že tule, kakšne bi bil šele tam čez.

VIKTOR

Samo 87 korakov je do tam ...

DIRIGENT

Kaj, celo to si izmeril! Vidiš, da te kar vleče tja čez, k nam ...

VIKTOR

Me ne bodo pustili ...

DIRIGENT

Zakaj te ne bi? Bom jaz govoril s ...

VIKTOR

Sem moral obljubiti, da ostanem tu do konca ...

DIRIGENT

Do kakšnega do konca?

VIKTOR

Ja, do konca ... do konca ...

DIRIGENT

Kaj, do smrti?

VIKTOR

Ne, no, ja ... ne vem

DIRIGENT

Dokler zastor ne pade, bi lahko rekla, kajne?

VIKTOR

Ja, tako nekako, vi že veste, ki se spoznate na gledališče ...

Vstopi Luka.

VIKTOR

No, tovariš Luka ... sem že misli, da danes nikogar ne bo ...

LUKA

Ja Dirigent, kaj pa ti tu? Ali nimaš vaje?

DIRIGENT

Vaje, s kom le, saj je tak sneg, da so vsi ostali doma. Menda ne bom zahteval od Heybalove, da na smučkah pride na vajo!

LUKA

Jaz pa sem obul gozdarje in si polhovko posadil na glavo in se podal v to prelestno belino ... uro in pol sem rabil do tu, ampak, porkafiks, zdelo se mi je, kot da smo znova na pohodu ... le da sem bil ... sam.

DIRIGENT

Jaz se po gazi, ki jo je znova zasulo, odplazim v naš hram ... imam veliko dela tudi, če sem sam ... Viktor, hvala ti za prijeten klepet ... se morava nujno znova srečati, samo da se tale bela ihta malo umiri ... Zdravo tovariš Luka!

LUKA

Zdravo! (*Viktorju*) Kje je pa Aldo? Ne javlja se na telefon.

VIKTOR

Morda je v garaži, pa ne more ven.

8. PRIZOR

Viktor, Luka, kasneje Matija

LUKA

Malo me očedi, zadnje čase mi brada rase kot kakšnemu Turku! Zjutraj se zbudim ves črn v obraz.

VIKTOR

Če človek premalo spi, mu brada hitreje rase, tovariš Luka.

LUKA

Saj res komaj za kakšno urico ali dve zaspim, potem pa že kliče delo! Ti sploh ne veš, Viktor, četudi si tako rekoč naš – ne le brivec in frizer, ampak nekakšen zaupnik ... včasih bi rekli spovednik ... koliko imam s tem Litostrojem dela! Noč in dan, dan in noč ... Stari prihaja za 1. maj v Ljubljano in tedaj mora tovarna stati! Ni pardona! Vedno nam pravi, Stari, da moramo Slovenci pokazati drugim narodom, kaj je pridnost in delavnost.

VIKTOR

Kar sprostite se, tovariš Luka, glavo naslonite nazaj in se prepustite meni. Tile stoli, četudi še izpred vojne, so zelo udobni. Tudi za vas, ki ste višje rasti. Pa futrolo odložite, da vas ne bo nenehno tiščala pod rebra.

Luka sleče suknjič, sname fitrolo s pištolo, jo odloži na policičko pod ogledalom. Viktor začne s čopičem militi Lukova obraz. Ob tem tiho prepeva. Luka zadrema.

VIKTOR *(poje)*

Tra, la, la, la, tra, la, la, la ... hitro v brivnico, saj je že zarja ... Ah, kakšno lepo življenje za tako sposobnega brivca kot sem jaz! Bravo, Figaro, bravissimo, la, la, la. *(Čez čas)* Tovariš Luka, takole, sem vas že polepšal. Malo ste zadremali ... kar pogledajte se v ogledalo ...

LUKA

Ja, kručefiks, Viktor, kje so pa moje brke?! Ja Viktor, kaj pa ti je, se ti je zmešalo? Si pijan? Brke si mi obril! Moje brke! Več kot dvajset let jih že imam. Vsi me poznajo po moji brkih! Ja, frdaman Viktor, to pa se ne bo dobro končalo ...

VIKTOR

Tovariš Luka, tovariš, oprostite mi, saj nisem ...

LUKA

Seveda si ... Mar ne vidiš? A si slep?

VIKTOR

Res ne vem, kaj pa vem, saj ne vem, kar naenkrat, morda sem dal preveč pene ... nisem natančno videl, res je, malo mi je britev šla kar po svoje ...

LUKA

Po svoje, zelo po svoje, tudi preko mojega vratu bi lahko šla ... pa bi rekel, ko bi začel krvaveti, da je kar sama od sebe šla ... Tole se ne bo dobro končalo, Viktor!

VIKTOR

Pa saj vam bodo kmalu zrasle ... še zlasti, če boste bolj malo spali ...

LUKA

A zdaj se boš pa še norca delal! Viktor, to se ne bo dobro končalo. In še plenum imamo čez deset dni, na njem imam glavni referat o pomenu težke industrije v razvoju našega družbenega sistema ... In tam bodo vsi zijali vame in gledali, kje sem pozabil brke. In sploh ne bodo poslušali mojega referata.

VIKTOR

Tovariš Luka! Imam idejo! Odlično! Takoj bova rešila vaš problem. Saj sem faktotum tega sveta!

LUKA

Najprej bomo morali rešiti tvoj problem!

VIKTOR

Saj ste videli prej tovariša Dirigenta?

LUKA

Seveda, in kaj naj z njim. Saj ne rabim dirigentske palice.

VIKTOR

Ne, ne palice ne rabite, ampak tam imajo umetne brke, da si jih pevci prilepijo za svoje vloge.

LUKA

A zdaj hočeš pa še šemo iz mene narediti! Porkalavdon, Viktor, to je pa že preveč!

VIKTOR

Kakšno šemo, tovariš Luka! Saj mi je tovariš Dirigent pravil, kaj vse imajo v Operi. Tudi lasulje in brade in ...

LUKA

A me boš še po glavi pobril! Ti bom dal ... lasulje ...

VIKTOR

Vsaj poskusiva lahko. Baje so res kot pravi, ti operni brki ...

LUKA

Iz česa pa so narejeni? Z kakšne smrdljive živalske dlake? Iz lisičjega repa? Rdeče, kaj?

VIKTOR

Ne, baje so iz pravih človeških dlak.

LUKA

Iz pravih človeških dlak? Od kod pa v Operi prave človeške dlake?

VIKTOR

In lasje tudi ... je rekel tovariš ...

LUKA

Madona, a imajo tam nekakšen Aušvic! Tam so svinje nacistične zbirali lasje in zlate zobe in iz človeške kože delali širme za namizne svetilke ...

Vstopi Matija.

LUKA

Poglej, Matija, kaj je naredil iz mene!

MATIJA

Končno si podoben človeku!

LUKA

Ne se hecat, Matija! Poglej me!

MATIJA

Saj bodo novi zrasli ... itak si jih imel kot kakšen avstroogrski oficir!

LUKA

Kot general Maister!

MATIJA

Pustiva zdaj to! Nujno moram govoriti s tabo. Viktor, stopi malo ven.

Viktor odide iz brivnice. Matija in Luka sama.

MATIJA

A bo še dolgo trajalo?

LUKA

Počasi gre, samo ponoči lahko delamo. Saj nas ne sme nihče slišati. Še macole moramo oviti v krpe, da je čim manjši hrup ... Tiste tri družine nasproti smo tako ali tako že izselili, da bi ne začeli raznašati govorice naokoli ...

MATIJA

Pa si prepričan ....

LUKA

Seveda sem, saj načrti jasno kažejo ... Na dan, ko so italijanski časniki z mastnimi črkami na prvih straneh pisali *La fortezza di Vic e caduta*, so v Kranjski hranilnici, torej tu, kjer je zdaj naš ceka, zazidal kletni prostor ... In zadevo prepustili usodi ...

MATIJA

Usoda smo zdaj mi! Ampak vseeno me malo muči ta stvar ... Kaj pa če so, preden so zazidali, trezor spraznili?

LUKA

Le kako? Saj ni bilo časa. In kam bi z vsem tistim denarjem, zlatim ploščam, vrednostnimi papirji ...

MATIJA

Ki niso nič več vredni ...

LUKA

Vse ostalo pa gre v milijone ...

MATIJA

V redu, Luka. Ti samo nadaljuj, ampak hitite, kolikor se le da ... In kar se tiče ljudi, ki delajo spodaj ... Sva se dogovorila ...

LUKA

Seveda, nič ne skrbi Matija. To je preverjen kader. Vsakdo med njimi ima kakšen majhen ali malo večji greh, zato je njihova zvestoba brezmejna!

MATIJA

Si slišal, kaj se je zgodilo s Krištofom?

LUKA

Ne, kaj pa se je ...

MATIJA

V Beogradu je imel konflikt ... resen konflikt s srbskimi generali ...

LUKA

To ni dobro ...

MATIJA

To ni dobro ... To je zelo slabo! Gre za nadzor, Luka. Nadzor nad našimi bojnimi enotami, ki si bil ti njihov prvi poveljnik! Bom predlagal, da se nemudoma sestane ibe. Ti pa čimprej do trezorja! Smrt fašizmu!

LUKA

Svoboda narodu!

9. PRIZOR

Viktor in Aldo.

ALDO

Komaj sem se prebil iz garaž. Sem že mislil, da bom med tistimi črnimi osemvaljnimi zverinami storil konec ... Mraz je bilo, pa sem malo pognal motorje, da bi se segrelo ... in sem postal tako omotičen, zaspan ...

VIKTOR

Ja, a si čisto trapast! Saj vendar veš – ogljikov monoksid ....

ALDO

Ne ti mene učit ... sem videl, kako so Lahi s tem monoksidom ubijali Abesince. Zaprli so jih v barako, zadenfali vsa okna in vrata, nato pa vanje napeljali cevi, ki so jih pritrdili na izpuhe pettonskih omovcev. Ne ti mene učit, Viktor. Ampak v garaži je bilo tako mraz, da bi zmrznil, če se ne bi malo pogrel ...

VIKTOR

In se zagiftal in topel umrl.

ALDO

Saj sem takoj ukrepal; s krampom sem razbil vrta in v garažo je vdrl svež zrak, dišeč po snegu in nato še sneg sam. Bil sem takoj zbujen in omotica me je minila, ampak mraz je bil pa znova tam.

VIKTOR

Ravnokar so javili, da je so iz Ljuba Šercerja že začeli v mesto vdirati oklepniki in goseničarji. Do večera, se glasi ukaz, morajo biti glavne ulice očiščene.

ALDO

Kam bodo pa dali ves ta sneg? Veš koliko ga je ... samo računaj: v višino ga je poldrug meter, v dolžino pa ... le kdo ve, koliko ... kilometre in kilometre .. torej gre za ogromno količino, ki jo je nemogoče odstraniti.

VIKTOR

Vi Primorci imate nekakšen prastrah pred snegom, kajne? Saj ni nič takega, bel je in ko posije sonce, kar izgine ....

ALDO

In kam bo izginil ... se spremenil v vodo, da bo povodenj, da bo voda, snežena voda zalila ves naš svet ...

VIKTOR

Ne skrbi Aldo. Midva nisva za to na svetu, da bi reševala takšne zapletene reči.

ALDO

Viktor, kaj pa je najina naloga na tem svetu? Imava sploh kakšno nalogo? Tvoja, da briješ in strižeš? Moja, da vrtim volan in vozim in vozim in vozim, dan in noč, noč in dan, da se dlani počasi zraščajo z volanom, na katerem je tako lep fordov znak srebrne črke na modri podlagi? In da stopala postajajo eno in isto s pedalom za gas. Ampak, Viktor, so to res kakšne ta prave naloge? Mar s tem pomagava temu novemu, tako pravijo, družbenemu redu?

VIKTOR

Aldo moj, vidim, da je v tebi še vedno monoksid. Sedi na moj prestol in te bom uredil, očedil in zmasiral ... tale strojček, ki z gumijastimi krtačkami oživi še tako utrujeno in obupano kožo ...

Aldo sede na frizerski stol. Viktor začne izvajati svoje veščine.

ALDO

Spominjam se ... bilo je spomladi osemintridesetega, ko je Regina Emilia pristala v Masavi ... in smo se izkrcali ... ti si sploh ne moreš predstavljati ... z ladje smo stopili direkt v puščavo ... vročina ... pesek, droban, da je takoj naplnil naše škornje, kot da v njih sploh ne bi bilo naših nog ... in sonce ... tam je sonce celo opoldan rdeče ... kot bodalo se zapikuje v tvoje oči ... v hipu si slep in nato hodiš in hodiš, pred teboj in za teboj samo koraki, škornji, polni peska ... in pesek v ušesih, v očeh, v nosnicah, med zobmi, na jeziku ... povsod ... še ko ga potegneš ven, da bi odtočil, se ga oprime droban pesek, da te potem srbi, srbi ...

VIKTOR

Sprosti se, Aldo, umiri se, razburjen si, sedaj je vse v redu. Tu ni Eritreja, tu je moja brivnica v nekdanji Kranjski hranilnici, je februar in zunaj je sneg, ki ga bo kmalu pobralo in bo znova pomlad in bova šla v tvoja Brda ... ampak tja čez ne bom gledal, ker tam čez sem bil v internaciji ... Gledal bom dol na Sočo in se poskušal spomniti kakšnega Gregorčičevega verza ...

ALDO

V delavnico tvojo sem zrl,
ki bitja si rodil brez broja!
Skrivnostno snuje roka tvoja:
nikjer je stalne ni stvari,
a prah noben se ne izgubi ...

10. PRIZOR

Brivnica. Viktor in Lidija.

LIDIJA

Samo deste minut imam! Vsak hip se začne seja agitpropa. Hitro me malo uredi ... sem kakor ...

VIKTOR

Takoj, tovarišica Lidija. Kar sedite. Bova hitro rešila stvar. Kako pa tovariš Sergej? Je že bolje?

LIDIJA

Okreva, okreva ... ne gre tako hitro ... ti zdravniki so najprej postavili napačno diagnozo in so ga začeli zdraviti, kot da bi imel ... no, saj ni važno. V sanatoriju bo še kak mesec, četudi ne zdrži tam, saj ga delo nenehno kliče k sebi ... Saj veš, Viktor, za nas revolucionarje ni nikdar počitka ... dan in noč, noč in dan ... Že to, da zdajle sedim tu na tem tvojem stolu, prestolu, kot ga sam imenuješ, je luksuz, ki si ga le težko privoščim ...

VIKTOR

To pa si že morate, tovarišica Lidija. Človek mora skrbeti tudi za svoj videz. Res je, da ni videz vse, ampak brez videza, pa tudi ne bi bilo nič, kajne?

LIDIJA

Tega ne razumem najbolje ... malo si se zapletel, Viktor.

VIKTOR

Nič se nisem zapletel ... pravijo, da je videz pomemben ....

LIDIJA

Revolucija je z vso to šaro opravila ... Ne videz, ampak resnica! Ne lepota, ampak pravičnost. Ne predajanjem utvaram in sanjam, ampak akcija! Akcija, Viktor! Svet je treba preurediti. Urediti tako, da bo po človekovi, po naši meri!

Konec je imperijev, konec je cesarstev – kar je eno in isto – zdaj je napočil čas vladavine ljudstva in njegove avantgarde – to pa smo mi ... še tule malo uredi ...

VIKTOR

Ampak sveta se ne da kar tako spremeniti ....

LIDIJA

Kdo pa pravi »kar tako«. Za to je potreben boj, revolucionaren boj ... Upreti se vsaki tiraniji, jih obglaviti, ker to so sedmeroglavi zmaji, Viktor ... No in ko sva že v takem prijetnem klepetu o ... te moram nekaj vprašati ... že dolgo mislim na to, pa vedno zmanjka časa ... Povej mi, Viktor, kako je bilo v lagerju?

VIKTOR

Ja, kako, tovarišica Lidija, saj sami veste, kako je bilo v lagerjih.

LIDIJA

Ampak ti si bil v italijanskem lagerju, ki je bil drugačen kot švabski ...

VIKTOR

Ne razumem, tovarišica Lidija, kam merite ... lager je lager .. . hoteli so nas izstradati do smrti ... mučili so nas, poniževali, iz nas so izgnali tisto, čemur se reče človek ... velikokrat sem zavidal zajcem, ki smo jih opazovali skozi žičnato ograjo, kako bi bilo biti zajec, žival, ponosna, lepa, nežna, nedolžna ... človek je zver ... a to ni pravi izraz ... morali bi reči, da je zver, recimo hudoben volk ali lev ... človek ...

LIDIJA

Viktor, kar govoriš, je malo zmedeno; človek zver, zver človek, lev in zajci, ne razumete ... hotela sem te konkretno vprašati, kako je bilo z vašim pobegom iz lagerja ....

VIKTOR

Ja, kako, tako, da smo si rekli: raje naj nas na begu počijo, kot da nas počasi stradajo in spreminjajo v okostnjake ... Sicer sem pa o tem že večkrat moral poročati komisiji ....

LIDIJA

Saj prav zaradi tega ... brala sem zapisnike komisij ... ne le te, pred katero si ti podal izjavo, ampak tudi drugih, tudi tiste, ki je zbirala fakte o dahavcih ...

VIKTOR

Poskušali smo nemogoče, skopali smo petinsedemdeset metrov rova ... štiri mesece je trajalo, vsak drug dan smo že mislili, da so nas odkrili, vsak prvi, da nas bo kdo izdal ... na koncu pa se nam je posrečilo ... še danes ne vem, kako ... bilo je popolnoma ... kaj pa jaz vem ... neresnično ...

LIDIJA

Ampak ... Viktor, poslušaj me ... vsem ni uspelo .... Nekateri so ostali notri ...

VIKTOR

Res je, ostali so notri, saj je bilo nemogoče, da bi cel lager nevidno pobegnil skozi tunel ... tam nas je bilo sedem sto ....

LIDIJA

Rešilo pa se vas je le trinajst ... trinajst ... nesrečna številka ...

VIKTOR

Zakaj ... nesrečna? Peter je tako ali tako umrl preden nam je uspelo priti do italijanskih partizanov.

LIDIJA

Ne le Peter ... Umrli so tudi tisti, ki so ostali notri ... Nekateri naši najboljši tovariši ... predvojni komunisti ... njih ste ... kar pustili ....

VIKTOR

Narejen je bil natančen načrt; posvetoval smo se mnogo noči, ko so reflektorji razsvetljevali naše barake in so psi lajali ... Tovariš Janez je bil organizator, on je dal pobudo in ves čas je vodil zadevo ...

LIDIJA

Ampak, nekateri so ostali notri ... in ni jih več ... nekateri naši najboljši tovariši ... vi ste se pa rešili ... Ali razumeš, Viktor, o čem govorim?

VIKTOR

Pravzaprav ne ... kot da mi nekaj očitate, tovarišica Lidija ...

LIDIJA

Prav nič ti ne očitam, Viktor, ampak dejstva govorijo, da se je takrat tam marsikaj čudnega godilo ... Le kako ste mogli dopustiti, da niste iz lagerja rešili tudi tovarišev, ki so bili v prvih vrstah naše borbe ... že pred vojno ...

VIKTOR

Ker smo se rešili iz pekla, smo kriv ... hočete to reči, tovarišica Lidija?

LIDIJA

Viktor, naš človek si, vsi ti zaupamo, cenimo te, ne le zaradi tega, ker si naš frizer in brivec, ampak ker si pošten in zaveden domoljub ... ker si se odzval našemu pozivu, da se pridružiš udarni pesti revolucije .... naši kompartiji! A vedi, ker smo vojščaki resnice, si ne moremo, ne smemo!, zatiskati oči pred dejstvi, fakti! In fakt je, da ste, ko ste bežali iz lagerja, pustili v njem nekaj naših najboljših ... in to ni bilo pametno ... to sploh ni bilo pametno ... morali bi jih rešiti, morali bi jih ... To je bila vaša velika napaka, Viktor! In z njo bo treba živeti ...

VIKTOR

Kriv, ker sem živ. *(pavza)*. Sem že končal, tovarišica ....

LIDIJA

Mrtvi ne morejo biti krivi! Uh, že desete čez dvanajst je. Pohiteti moram. Viktor, upam, da nisi razumel mojih besed narobe ... Se bova o tem še pogovarjala ... si vzela malo več časa ... še preden bo komisija znova zbrala vse podatke ... jih preverila ... in morala sprejeti tudi kakšne zaključke ...

11. PRIZOR

Viktor in Aldo

VIKTOR

Zdaj nisem več ... faktotum ... vsestvor ali kako je že rekel tovariš Ciril ... me bodo postavili še pred sodišče ... Tale tovarišica Lidija je ... nevarna, zelo, se je je treba bati ... Kaj pa ostali, saj nisem bil jaz edini ... sem pa edini med njimi brivec ... Kaj pa je en brivec? Roka, v kateri se britev spretno suče, po potrebi še škarje ... pa malo losijona, masaža ... Takih je veliko povsod ... mene ven, novega noter ... A glasba, ja, glasba, to je moje, samo moje in tam čez, samo 87 korakov je do tam, kjer se začne drugo življenje ... (*začne peti*) ... V Pradu sem pred dnevi videl cvet krasote, čedno dekle, hčer nekega betežnega zdravnika, ki se je naselil v tej hiši. Zaljubil sem se v to dekle, zapustil domače in prišel sem, kjer zdaj no in dan tavam pod tem balkonom ...

Vstopi Aldo.

ALDO

Kaj se pa tako dereš? Zgoraj imajo sejo ... pa še okno si odprl ... še na cesti se te sliši ... takoj, ko sem ugasnil forda, sem zaslišal nekakšno kričanje ...

VIKTOR

To ni kričanje, to je opera. Umetnost, Aldo!

ALDO

Ti si brivec ...

VIKTOR

Figaro, četudi ...

ALDO

Ti si v službi na cekaju, ne v Operi ...

VIKTOR

Je bil tu tovariš Dirigent, sem mu zapel arijo, me je pohvalil ... da sem naravni talent, je rekel ...

ALDO

Te bo ta tovariš Dirigent – za katerega vsi vedo, da malo preveč pije – angažiral?

VIKTOR

Saj smo že imeli vajo ... pa so se vsi tako slabo odrezali ... še besedila niso znali ...

ALDO

Viktor moj, prijatelj moj, s teboj je ... bojim se zate ... rabil bi malo počitka ... bova šla v Brda ... sneg že kopni, tam je že pomlad ....

VIKTOR

Saj me ne bodo pustili ...

ALDO

Kdo te ne bo pustil? Saj imaš pravico do kakšnega prostega dneva! Saj smo se borili tudi za delavske pravice ...

VIKTOR

Jaz nisem delavec, jaz nimam nobeni pravic ... Jaz sem Figaro ...

ALDO

Daj že mir s tem Figarom! Te je čisto obsedel ... Ti si brivec, frizer ... imaš prav posebno nalogo ... skrbiš za izgled naših vodilnih tovarišev in tovarišic ... To ni kar tako ... Tako kot jaz, ki jih moram voziti ... in to ob vsaki uri dneva ali noči, ob vsakem vremenu ... ob polni luni ali ob sončnem mrku ... Še dobro, da so nam Amerikanci dali te forde ... so res odlični ... celo na spolzki cesti

lahko v ovinek zapelješ s šestdeset na uro ... in zavore ... pa tudi sedeži ... so tako komot, da je kar nevarno ... bi kar dremnil, četudi držiš v rokah volan ... oni pa velikokrat zadremajo na zadnjem sedežu ... in potem smrčijo, vzdihujejo, Luka pa kar govori ... težko ga je razumeti ... včasih se mi zdi, da govori nek tuj jezik ... malo na španščino vleče ... Matija, ta pa sploh ... o tem pa raje ne bi govoril ... ko se vračava s Snežnika ... tedaj je tako prijetno zmatran in ga ima tudi pod kapo, ki je klobuk in ga položi poleg sebe na sedež ...

VIKTOR

Ko voziš tovarišico Lidijo, a ona tudi kaj ...

ALDO

Ne boš verjel ... nikdar ... nič ... se mi zdi, da sploh nikdar ne spi. Zadnjič sva bila na srečanju žensk v Dobrniču ... tri ure je govorila, nepretrgoma ... nato pa so še dve uri pogovarjale ... poldveh zjutraj je že bilo, zunaj pa dež in megla in blatna cesta, da sva komaj našla ... Ona je pa še v avtu ves čas govorila in govorila ... sicer je bilo dobro, ker sem bil tako fuč, da bi zaspal, če me ne bi ona ves čas držala v budnosti.

VIKTOR

Kaj pa je govorila? O čem?

ALDO

O vsem mogočem ... o tem, kako smo trpeli pred vojno, še bolj med vojno, a da tudi sedaj ni čas počitka ... Šele naši vnuki bodo lahko mirno spali, je rekla ....

VIKTOR

Je ... je kaj omenila ... mene?

ALDO

Zakaj naj bi pa tebe omenila, Viktor?

VIKTOR

Tako, sem mislil, da je morda ... Danes sem jo malo uredil pred sejo agitpropa, pa me je začela spraševati ... skoraj da me je zasliševala ...

ALDO

Viktor, tebi se že blede ... Tebe, da je tovarišica Lidija zasliševala ...

VIKTOR

Medtem, ko sem jo friziral, ko sem urejal tiste njene zamorske kodre ... Ne vem, od koga jih je dobila ... v družini so morali imeti kakšnega zamorskega strica ...

ALDO

Viktor, dosti! Nehaj, drugače bom moral ...

VIKTOR

Kaj boš moral, Aldo? Kaj, le povej? Poklicati dežurnega v čuvajnici?

ALDO

Viktor, daj sedi na ta svoj prestol, pomiri se, te bom jaz malo masiral ... kar zapri oči in se sprosti ... saj tako ti govoriš nam, ko pridemo k tebi po lepši izgled in tolažbo ...

Viktor sede na frizerski stol in Aldo mu začne masirati lasišče.

VIKTOR

Veš kaj me je začela spraševati ... Lidija ... me je začela spraševati ... zasliševati ... kako je bilo z našim pobegom iz lagera ... po tolikih letih ... kot da sem na udbi ... zakaj tako, zakaj ne tako ... zakaj smo jih pustili notri ...

ALDO

Viktor, sprosti se, utihni ...

VIKTOR

In je rekla, da bom kriv, dokler bom živ ...

ALDO

Kriv, česa?

VIKTOR

Ker sem živ ...le mrtvi, da niso ničesar krivi, je rekla ...

ALDO

Fašisti, četudi mrtvi, so še vedno krivi ...

VIKTOR

In da bi morali z nami tudi tisti ... tovariši ... ki so bili glava in srce revolucije ...

ALDO

Zakaj si to tako ženeš k srcu, Viktor?

VIKTOR

Ker je rekla, da smo krivi, ker smo tovariše pustili v lagerju ... in da nam to ne bo nikdar odpuščeno ...

ALDO

Porkamadona, Viktor, zdaj že pretiravaš!

VIKTOR

Bi zelo rad videl, da bi pretiraval ... res je tako rekla in omenila celo neko komisijo, ki bo znova raziskala vso to zadevo ... dokler boš živ, boš kriv ...je rekla ...

Aldo masira Viktorjevo lasišče. Viktor utihne ... čez čas začne tiho tiho peti ... kot v transu.

VIKTOR

Ah, kako lepo je življenje ... Sadovi moje slave so obilni ...pošteno služim vsem in jim delam usluge ...

Aldo se mu počasi pridruži. Pojeta v duetu. Tiho.

VIKTOR, ALDO

Ah, kako lepo je življenje ... Sadovi moje slave so obilni ... pošteno služim vsem in jim delam usluge ...

12. PRIZOR

Matija, Luka, kasneje Ciril, še kasneje Lidija

MATIJA

Kako napreduje, ste že prebili steno?

LUKA

Smo ... a....

MATIJA

Odlično Luka, še vedno si vrhovni poveljnik!

LUKA

Ampak ...

MATIJA

Nič – ampak! Si kdaj borcem rekel – po navdušujočem govoru – ampak Lahov je tri krat več kot nas! Nisi in ravno zato si bil odličen komandant!

LUKA

Poslušaj, Matija, poslušaj ...

MATIJA

Saj te, zato povej!

LUKA

Prebili smo steno, zagledali trezor ...

MATIJA

Velik, kajne?

LUKA

Ogromen ... amp ...

MATIJA

In ste ga odprli? Ste ga, hudiča kapitalističnega, odšvasali ... drugače bomo šli kar z razstrelivom nadenj ... tudi če se bo slišalo po vsej Ljubljani ...

LUKA

Ne rabimo nobenega razstreliva ...

MATIJA

Ste pa mojstri ... pravzaprav bi vas lahko, v prejšnjem sistemu seveda, imenovali za spretno, profesionalne vlomilce ....

LUKA

Bil je odprt ...

MATIJA

Odprt? Luka, bil je odprt! To je krasno! Sijajno ...

LUKA

In ... in ... Matija ... prazen!

MATIJA

Prazen, kdo prazen? Luka, ne se hecat! Ne se hecat z mano! Luka, spomni se ... novembra triinštirideset sva že imela oster spopad!

LUKA

Trezor je bil na široko odprt in prazen ... prazen, Matija ... še pajčevin ni bil v njem ...

MATIJA

Nič, nič v njem ... Luka ... ne ga srat ...nič v trezorju ... pa saj to ni mogoče!
To je sabotaza! Takoj moramo prijeti saboterje, te zaklete sovražnike naše
revolucije ...

LUKA

Matija, pomiri se, ne razburjaj se, to ni delo njih ... Oni nimajo pri tem nobene
vloge ... to so morali storiti še pred koncem ...

MATIJA

Saj, ravno zato ...

LUKA

Trezor je bil odklenjen s ključi ... ni sledu o kakršnem koli nasilju ....

MATIJA

Jim bom že pokazal ... nasilje!

LUKA

Mislím, da so to storili še Lahi tik pred kapitulacijo ... spraznili trezor in
zazidali steno, da bi nihče ne odkril ...

MATIJA

Ja kdo jim je pa povedal ... kdo je izdal ... saj so vse naokrog nas sami izdajalci
...

LUKA

Saj ni nihče za to vedel, tudi mi smo izvedeli le po naključju ... če ne bi našli
tistega načrta ... ko smo prenavljali stavbo ... Še k sreči, da mi je arhitekt Glanz
pokazal načrte in me vprašal, če morda kaj vem o razporeditvi kletnih prostorov
... Morali so vedet, kako potekajo inštalacije ...

MATIJA

Inštalacije! Inštalacije ... bogami ... vsem inštalacijam!

Približa se Ciril.

CIRIL

Že pol ure vaju iščem ... na telefon se ne javljata ... kaj pa je z vama?

MATIJA

Kaj pa ti tukaj, nisi na seji?

LUKA

Ja, zakaj nisi na seji?

CIRIL

Na kakšni seji? Sta jo morda vidva sklicala ... tu v kleti?

MATIJA

Ah, tu sva nekaj iskala ....

LUKA

Matija je misli ....

MATIJA

Ne, ti, Luka, si mislil ...

LUKA

Oprosti, Matija, ti si rekel, naj ...

MATIJA

Čakaj malo, Luka, pa se ja ne bova zdaj obnašala kot otroka ...

LUKA

Kakšna otroka, ti si ...

MATIJA

Ti si! Ti in samo ti! Jaz z vsem tem nimam nič!

CIRIL

Vidim, tovariša moja, da sem vaju res presenetil ... zalotil celo ... Sicer pa ... že dolgo vem, kaj iščeta tu ...

MATIJA

Kaj pa naj bi iskala – po tvoje?

LUKA

Treba je bilo samo preveriti ...

CIRIL

Saj, preveriti ali je tu še trezor ... in predvsem, če je kaj v njem ....

MATIJA

Kakšen trezor, Ciril, kaj se ti blede ....

LUKA

Trezor? Ja kakšne trezor bi pa lahko bil tu, tu v kleti?

CIRIL

Saj je bila ta stavba nekoč Kranjska hranilnica! Banka tako rekoč! So imeli trezorje, kot jih imajo povsod po svetu in v njih denar, zlate palice, menice, dolarje ...

MATIJA

A ja? A tako misliš, Ciril?

CIRIL

Matija, saj sem bil sedem let tvoj pomočnik! Vsega, kar znam in ne znam malo, si me ti naučil ... in oba sva bila na univerzi Dzeržinski!

LUKA

Ciril, v redu, zalotil si naju ... vendar sva to delala v splošno korist ... korist ljudstva ... delovnega ljudstva ... proletariata ... Veš kako bi nam prišel morebitni denar iz teh trezorjev prav! Zdaj ko smo tako s strani Sovjetov kot Amerikancev blokirani ....

MATIJA

Veš kako bi se izboljšala naša finančna situacija ... imeli bi tujo valuto in zlate palice ... ne bi nam bilo potrebno švercati, izkoriščati tajnih kanalov ... se povezovati z sovražno emigracijo ... nenadoma bi lahko ... kar tako kupili par avionov in kakšno bojno ladjo in nabavili precej strojne opreme ...

LUKA

Ja, prav to, strojne opreme za Litostroj ... da bi lahko še pred koncem leta izdelali prvih deset turbin za Indijce!

CIRIL

Lepi nameni ... ampak tovariša, naj vama verjamem ... zdaj, ko sem vaju zalotil ... in se zdi vsak izgovor dobrodošel ... Zakaj pa nista o tem informirala ibe?

MATIJA

Nisva hotela po nepotrebne vznemirjati tovarišev ...

LUKA

... in tovarišic ...

CIRIL

Taktnost pa taka! O tem se bo treba pogovoriti ... četudi le v ožji skupini najodgovornejših tovarišev ... in tovarišic ...

MATIJA

A mi groziš, Ciril?! Mi, ker drugače ne bi rekel kaj tako nezaslišanega! Zdaj pa naj bi celotni republiški vrh razpravljaj o tem ... o tej trapasti kleti ... o tem trezorju ... praznem trezorju! A to bi rad, Ciril? Opozarjam te, nikanar ne misli, da ti bo uspelo ... da bi me zamenjal! Ti mene! Sem bil tvoj poveljnik, tvoj mentor, kot se reče, in vse prevečkrat sem ti zaščitil, da te niso ... da te niso ... likvidirali ...

CIRIL

A tako, Matija, zdaj boš pa ti meni grozil! Ker sem vaju razkrinkal, ker sem odkril vajine kriminalne namene ...

LUKA

Kriminalne namene! Bogami, Ciril, maš srečo, da nima revolverja pri sebi. Bi te tako počil, da bi nikdar več ne bil. Pa še slišalo se ne bi, saj smo petnajst metrov pod zemljo!

Približa se Lidija,

LIDIJA

Tovariši, že nekaj časa vas poslušam ... ali je to pogovor komunistov? Ali kriminalcev?

LUKA

Lidija, kako ... kako si nas pa ... našla?

LIDIJA

Tovariš Luka, to sedaj ni pravo vprašanje! Tako sprašujejo fantički, ko jih zalotijo v špajzi s prstom v marmeladi ... Tovariši, ali smo zmagovalci ali nismo! Tako kot se vi obnašate ...

CIRIL

Jaz se že ne obnašam ... jaz sem ju razkrinkal ...

MATIJA

Ciril, od danes ne boš imel več mirne noči!

CIRIL

A zdaj mi še takole groziš, Matija! Boš kar vdrl mojo vilo in me ustrelil, potem pa še vso mojo družino!

LUKA

Zdaj pa je dovolj vseh teh neumnosti!

LIDIJA

Neumnosti, Luka? To so zate neumnosti? Gre za temeljna vprašanja poštenja! Komunisti, še zlasti predvojni, moramo biti zgled vsem! Preveč smo žrtvovali, da bi se sedaj ob taki banalnosti lahko diskreditirali! Si sploh lahko predstavljate, tovariši, kaj bi bilo, če bi to prišlo v javnost!

MATIJA

Kako bi pa to lahko prišlo v tisto tvojo »javnost«?

CIRIL

O javnosti odločamo vendar mi! Javnost je, le če mi tako hočemo! Drugače je ni! Je mar Lenin dovolil, da se je diskutiralo, brezplodno diskutiralo o nekakšni javnosti!

LIDIJA

Ciril, pusti zdaj Lenina! Iskala sem vas, ker je Krištof prišel iz Beograda in ima pismo Starega, v katerem ...

MATIJA

O bogami, Krištof ... pa ja ni že tu?

LIDIJA

Seveda je. Sedi v sejni sobi in čaka ...

LUKA

Pismo Starega? To pa ne more biti nič ...

CIRIL

... dobrega! Rekel je, da za 1. maj pride v Slovenijo ... zdaj pa je poslal samo pismo ...

MATIJA

Sem že organiziral lova na merjasca ... v Snežniških gozdovih ....

LIDIJA

Pojdimo, tovariši, gor ... v sejno sobo ... pa malo se ocedite, saj ste kot kakšni delavci!

MATIJA

Ampak nekaj pa moram dognati! Moram, drugače ...

CIRIL

Drugače boš kar streljal?

MATIJA

Kdo nas je izdal? Le kdo? Nekdo, ki je vsak dan tu ... nekdo, ki je domač v tej hiši, ki se lahko prosto sprehaja po njej ... nekdo, ki nas dobro pozna ... nekdo, ki je ...

CIRIL

... ki je brivec ... ki je Viktor! Ki nas vsak dan z vso spretnostjo in ljubeznivostjo neguje, brije, striže, masira ... nas zapeljuje, da nam nehote uide kakšna beseda ... Viktor, ki kar naprej nekaj prepeva ...

LIDIJA

Arije iz Seviljskega brivca ... in misli, da je Figaro .... Ne loči več realnosti od fantazije ... Centralnega komiteja od Opere!

LUKA

Na Studenec z njim! Ga bo že Kanoni spravil k pameti ...

LIDIJA

A ni to malo preveč?

MATIJA

Ne bo prvi ne zadnji!

CIRIL

Kaj pa če ga damo v Opero?

MATIJA

V Opero? Zakaj pa tja?

CIRIL

Saj hoče biti nekakšen pevec ... Figaro ...

LUKA

Bo pa tam kaj ščvekal ....

LIDIJA

Tam so tako ali tako sami umetnarji ... ki nenehno nekaj čvekajo ....

MATIJA

Saj ravno to, kar nekaj čvekajo ... Še ko je bil kulturni molk ... so se nekateri oglašali, peli in recitirali ... Smo jih morali po zmagi trdo prijeti ...

CIRIL

K sreči so mehke duše in so se takoj pokesali ... četudi je bilo potrebno tudi nekaj prevzgoje ...

LIDIJA

Zgoraj nas čaka Krištof, mi pa tukaj diskutiramo o brivcu ... pošljimo ga v Opero pa pika! Kdo mu bo pa verjel! Umetnikov se pa res ni treba bati!

MATIJA

Veš, Lidija, vedno sem občudoval tvojo premočrtnost ... odločnost ... si od sile ...

LIDIJA

... baba, hočeš reči, Matija ... ti si pa ta prav dec!

13. PRIZOR

Viktor in Aldo.

VIKTOR

Aldo, konec je. Tu je konec. Z mano je konec.

ALDO

Kakšen konec, Viktor?

VIKTOR

Odhajam ... moram oditi od tu ... tja čez ...

ALDO

Kam ... tja čez?

VIKTOR

V Opero ...

ALDO

Ja a si nisi vedno želel le opere?

VIKTOR

Sem, a tole ni tako ... ni po moji volji ... tovariši so sklenili, da moram tja čez ...

ALDO

In boš tam tudi brivec?

VIKTOR

Tudi frizer in lasuljar in sploh ...

ALDO

Pa boš lahko tudi kaj pel?

VIKTOR

Pel? Morda. Tovariš Dirigent je že pred časom dejal, da imam naravni talent!

ALDO

No, vidiš. Prijatelj moj! Končno se ti bo izpolnila želja in delal boš, kar si želiš!

VIKTOR

Že res, ampak tole tu mi je bilo tudi vseč ... Rad sem skrbel za tovariše in tovarišice, ki so izgorevali za našo stvar! In niso imeli niti toliko časa, da bi se počesali ...

ALDO

Vsake stvari je enkrat konec ... meni je ravno včeraj dokončno crknil ta velik ford! Nimamo rezervnih delov in sem zaribal motor. Še dobro, da se je to zgodilo, ko sem se že vračal z železniške postaje, kamor sem odpeljal tovariša Krištofa, ki se je z nočnim odpeljal v Beograd. Sedaj pravijo, da bodo poskušali organizirati nakup dvajsetih mercedezov.

VIKTOR

A zdaj se bomo kar s švabskimi avtomobili vozili. Zmagovalci! To pa ni lepo!

ALDO

Lepo gor ali dol. Ti avti so resnično odlični, pa lepi tudi. So tako črni kot najbolj črna noč. Sem enega že videl. Pa tista zvezda na havbi! Res so od sile!

VIKTOR

Jaz se bolj na škarje in britve spoznam ...

ALDO

Hop, ampak kakšne znamke so pa najboljše britve?

VIKTOR

Zolingen ... potem pa takoj žiletke ... samo te je težko dobiti ...

ALDO

No in čigava je tovarna Zolingen? No, kar povej? Naj ti ne bo nerodno!

VIKTOR

Ja nemška ...

ALDO

Vidiš, prijatelj moj Viktor, ves čas si tovariše bril z nemško britvijo ... zmagovalne brade si bril s poraženci ... in nešteto krat drsel preko vratnih žil ... in če bi se britev, reciva tako, nenadoma zavedla, da je nemška, bi morda kar sama zarezala v vratno žilo ... in bi špricnila zmagovalčeva kri vse do stropa.

VIKTOR

Aldo, kaj pa je danes s teboj? Si kaj pil, ali kaj?

ALDO

Nisem še pil, pa še bom.

VIKTOR

Zakaj pa?

ALDO

Ko bova skupaj zvrnila prvi liter terana, ti bom povedal ...

VIKTOR

Zakaj pa ne kar takoj? Jaz znam molčati! Drugače ne bi v tej brivnici preživel toliko let. In obril toliko naših revolucionarjev. Še k mrtvemu tovarišu Petru so me poklicali, da sem ga zadnjič lepo uredil. Je pa težko briti mrliča, ker je koža mrtva in trda.

ALDO

Še dobro, da so ves najin pogovor zabeleži ... takoj vsaj vedo, da ne načrtujva kakšne kontrarevolucije ...

154. PRIZOR

Opera. Oder. Vaja za Seviljskega brivca. Dirigent in vsi nastopajoči: Matija, Luka, Ciril, Lidija, Aldo, Viktor

DIRIGENT

Gospe in gospodje, zdaj gre zares! Do premiere je samo še teden dni. Četudi tovariša Maršala ne bo, moramo pokazati najboljše od najboljšega, kar znamo. Tri mesece smo vadili, orkester je pripravljen, partituro sem končno uredil ... tako rekoč ukrotil, pri čemer mi je pomagal Viktor ... in to na zelo poseben način ... z znanjem, ki ga ima samo on ... brivec z naravnim talentom ... Danes gremo skož, od začetka do konca, brez ustavljanja! Naslednja vaja bo že v kostumih. Posamezne parte boste lahko vadili še s korepetitorko gospo Mileno!

MATIJA

Gospod Dirigent, rad bi samo vprašal ...

LIDIJA

Daj že mir, Bazilio, kar naprej nekaj sprašuješ ... in tako zapravljamo dragocen čas ...

DIRIGENT

Gospa Rozina, naj kar vpraša, gospod Bazilio, bolje zdaj kot po premieri ...

MATIJA

V osmi sliki se mi zdi, da nekaj ne štima.

DIRIGENT

Ne štima? Kako to mislite gospod Bazilio?

MATIJA

Kako naj se to razumem, ko pojem, da je prišel grof Almoviva, hkrati pa, da je to tajna novica. Če vem, da prihaja, potem to ni več tajna novica ... je samo

novica ... in še, da je skrivni oboževalec Rozine ... saj se tako ali tako ve, da je njen oboževalec ...

LIDIJA

Moj oboževalec (*Luki*) moj oboževalec si ... četudi me nisi nikdar hotel vzeti pod svojo deko ...tudi ko je bil pasji mraz ....

DIRIGENT

Gospa Rozina, gospod Bazilio ... vse te reči smo že razrešili na začetnih vajah, ko je bil še gospod dramaturg prisoten ... tedaj bi mu morali zastaviti ta temeljna vprašanja ... Zdaj res ni več časa, da bi se vračali na začetek ... Zgodba je kot je, glasba je kot je, predvsem lepa, prelepa in vaša naloga je, da požete, da se vživite v like, v melodije, v ritem, harmonije ... ne sprašujte se po smislu ... saj smisel muzike je le lepota ... Torej – gremo! Brez ustavljanja. Zdaj ste pred bitko, v kateri morate zmagati, četudi ne vidite sovraga!

ALDO

Tiho, čisto tiho pojdite za menoj! Pridite sem. Prišli smo do cilja. Tiho, tiho. Vse je še tiho, vsi še spijo. Nihče nas ne bo motil ...

LUKA

Fiorello! Si tukaj?

ALDO

Da, gospod, tu sem!

LUKA

In tvoji prijatelji?

ALDO

So tudi že pripravljani!

LUKA

Dobro, odlično. Zdaj pa previdno. Tiho, tiho brez besed. Vsi še spijo.

(...)

VIKTOR

Tra, la, la, la, a, tra, la, la, la, la. Dajte mi prostor, jaz sem faktotum tega sveta!
(...) Ah, kakšno lepo življenje in veselje za tako sposobnega brivca, kot sem jaz!
Bravo, Figaro, bravissimo, la, la, la. Sem najsrečnejši, zares, la, la, la, la.
Pripravljen na vse dan in noč, povsod naokrog, pri roki takoj. Brezskrbno
življenje – za brivca bolj odličnega ni. (...) Figaro sem, Figaro tja, Figaro gor,
Figaro dol, Figaro, Figaro! (...)

(...)

LIDIJA

Ni še prišel. Morda ...

LUKA

Oh, moja draga, moj zaklad, končno vas vidim!

LIDIJA (*zase*)

Le kako bi mu lahko dala to pisemce?

CIRIL

No, dete moje, je zunaj lepo vreme? Kaj pa tale listek?

LIDIJA

Ah, nič, gospod: je le besedilo arije iz »Odvečne previdnosti«.

(...)

LIDIJA

Oh, jaz neumnica! Arija mi je padla! Mi jo greste, prosim, pobrat?

CIRIL

Že grem, že grem.

(...)

LUKA

Odlično, zares! Bravo, bravo!

ALDO

Tiho, tiho. Še eno zamisel imam. Vidite, kaj dela zlato? Hlinili boste pijanca ...

LUKA

Pijanca? Ampak zakaj? Čemu?

ALDO

Zato, ker boste okajeni in zadeti od vina, verjemite mi, njenemu varuhu manj sumljivi.

LUKA

Kakšna pogruntavščina! Kakšna triumfalna misel! Bravo, bravo! Torej?

ALDO

Na delo!

(...)

LIDIJA

(...) z okna sem videla ... Figaro je uglajen moški in dobrega srca. Mislim, da ve za najino ljubezen.

VIKTOR

Dober dan, gospodična!

LIDIJA

Dober dan, Figaro!

VIKTOR

Kako ste?

LIDIJA

Na smrt se dolgočasim.

VIKTOR

O, hudiča! Je mogoče? Pa tako lepo in duhovito dekle!

LIDIJA

Ne spravljate me v smeh! Kaj mi pomaga duhovitost, kaj mi koristi lepota, če sem vedno zaprta med štirimi stenami, kot bi bila v grobu zakopana.

VIKTOR

V grobu? No, no poslušajte, jaz bi rad ...

LIDIJA

Jož, moj varuh se vrača.

VIKTOR

A res?

LIDIJA

Res, poznam ga po korakih.

VIKTOR

Potem pa raje odidem. Čez čas se spet vrnem ...

LIDIJA

Kako je prijazen.

(...)

CIRIL

Ah, ta hudičevi, izprijeni, prekleti, zločinski Figaro!

LIDIJA

Ah, že spet rogovili!

CIRIL

Slabše ne more biti, iz moje hiše je naredil bolnišnico, mojo družino je z zdravil za kihanje zastupil!

(...)

MATIJA (*arija*)

Obrekovanje je sapica, ki sprva kot vetrič prijetno, neopazno, nežno in tiho šumi. Počasi in neslišno se plazi po tleh, sprva sikajoč, nato požene, brenči v ušesih ljudi, se spretno zarije v glave in možgane, jih omamlja in napihuje. Iz ust se priplazi kot naraščajoče vreščanje, postaja močnejše, leti iz kraja v kraj, podobno grmenju ob nevihti in hrumenju gozda, bobni in svet z grozo ledeni. Na koncu se razleti, spet podvoji in počí kot topovski strel, potres, neurje in trušč donijo v zraku ... donijo v zraku, potres, neurje, topovski strel, trušč, vreščanje, grmenje, hrumenje ... topovi, bombe, granate, rafali ... kri, kri, kriki, vreščanje, juriš ....

DIRIGENT

Stop! Stop! Ja, gospod Ivan, kaj se vam je pa zgodilo?!

MATIJA

To je ena sama arija, vse skupaj je samo arija, kriki in melodije, rafali in potresi ... bitka, dolga celo življenje!

DIRIGENT

Prekinimo za hip. Odmor. Pojdite v bife in popijte kavo ali mineralno. Gospod Ivan, midva pa sediva sem in se malo pogovoriva.

MATIJA

Jaz se nima s tabo prav nič za pogovarjat! Prav nič! Ti mene že ne boš! Te predobro poznam. Že izpred vojne. En takšen umetnikar, ki mu je muzika vse, vse ostalo pa pasji prdec! Pasji prdec, četudi je to zgodovina, ki jo mi ustvarjamo. Naša zgodovina. Me razumeš, ti umetnikar! Ne se hecat z mano, Jaz sem Matija, partizanski komandant in revolucionar. Sedel sem v Mitrovici, ko si ti študiral na Dunaju.

DIRIGENT

Gospod Ivan, mislim, da bi bilo najbolje, da greste domov malo počivat.

MATIJA

Počivat? Domov? Jaz nimam doma ... meni ni treba počivat ...

DIRIGENT

Kaj če bi poklicala vašo gospod soprogo, da vas pride iskat.

MATIJA

Mojo soprogo? Kdo pa je to? Pokličite Viktorja ... tega brivca ... pokličite ga ....

DIRIGENT

Viktor, Viktor, gospod Ivan te želi. Viktor, pridi sem, v dvorano.

Viktorja ni.

DIRIGENT

Pokličite Viktorja, morda me ne sliši, če je v bifeju.

ALDO (*čez čas*)

Viktorja ni. Ni ga ...

DIRIGENT

Kako, ga ni?

ALDO

Ja ni ga in ga ni.

DIRIGENT

Ja kam pa je šel? Kam pa se je skrila? Ali ga je vratar videl?

MATIJA

Kje je moj Viktor? Moj dragi Viktor? Moj ljubi brivec? Moj zaupnik, moj spovednik, On ve za vse moje skrivnosti, on edini pozna vse naše skrivnosti ...

ALDO

Ga je.

MATIJA

In? Ga ni zadržal?

ALDO

Ne, je tako hitel ...

MATIJA

Kam?

ALDO

Vratar pravi, da je rekel: Zdaj grem v Seviljo!

CIRIL

Kam?

DIRIGENT

V Seviljo?

LUKA

Saj Sevilja je tu!

LIDIJA

Tu je Opera

CIRIL

Ljubljanska, slovenska, narodna ...

MATIJA

Kaj pa če je ... Kaj pa če je on .... izpraznil ... trezor?

ALDO

Kakšen trezor ???

DIRIGENT

Kakšen trezor ???

MATIJA

Takoj za njim ... organizirajte iskanje ... tudi s psi ... naj ga iščejo, dokler ga ne najdejo ...

ALDO

Bom šel jaz za njim, tovariš Matija ... Ali lahko vzamem ta novega mercedeza?

MATIJA

Vzemi dva, le mojega Viktorja pripelji nazaj.

ALDO

Takoj, tovariš Matija!

LUKA (*Cirilu*)

Meni se je ves čas zdel nekam sumljiv ... tako prijazen, ljubezniv, uslužen ... kot da je nekaj prikrival! Pa še brke mi je obril, porkafiks!

LIDIJA

Že pri pobegu iz lagerja je bil sumljiv.

CIRIL

Ja, ampak ... kako pa bi on lahko prišel do trezorja? Saj si ti s svojo ekipo prebil steno?

LUKA

Prebil ... prebil, ampak je bila ... nekam tanka, švoh ...

LIDIJA

Kako? Švoh? Saj ste z macolami mahali po njej?

LUKA

Ja, smo, seveda ... je bilo vse bolj tako kot tu v teatru ...

LIDIJA

Kako? Kot tu v ... teatru?

LUKA

Bolj kot kulise ....

DIRIGENT

Pripelji ga nazaj! Tu je njegova in naša Sevilja! Drugače ne bo premiere!

MATIJA

Saj tudi Starega ne bo! (*čez hip ali dva*) Porkamadona! Smo pa res tepci! Ciril, a nisi niti pomislil?

CIRIL

Na kaj?

MATIJA

Da sta Viktor in Aldo, da sta frizer in šofer vse to natančno načrtovala. Prava profesionalca!

LIDIJA

Kaj sta načrtovala?

LUKA

Jaz sem imel načrte.

MATIJA

Ja, imel, ampak od kleti ... onadva sta pa naredila načrt, kako oropati Kranjsko hranilnico ...

LIDIJA

Ceka!

CIRIL

In sta si vse to s Figarom in opero in vajami in ... Kakšna ljubezen do opere!

LUKA

Izmislila!

LIDIJA

Nas zvala sem na oder, med te kulise, ki naj bi bile Sevilja! Tovariši, tu pa smo na celi črti odpovedali!

CIRIL

In ti, Matija, ti vsemogočni načelnik, diplomant univerze Dzeržinski, si pa Alda poslal za Viktorjem. Pa še mercedeza si mu dal.

LUKA

Kar dva!

LIDIJA

Saj vozi lahko samo enega!

Počasi ugašajo luči. Tiho začnejo peti.

DIRIGENT

Saj sem vedel ... sem vedel, takoj ko sem videl, da je s partituro nekaj narobe ... sem vedel, da se ne bo dobro končalo ...

VSI

Tiho, tiho, brez besed, da ne bo še večje zmede. Pobegnimo po lestvi čez balkon. Pohitimo brž od tod. Tiho, tiho, brez besed, da ne bo še večje zmede ...

Večkrat ponovijo.

KONEC

20. aprila 2012.

